Anders Dræby

Fejlene i Hans Gregersens anmeldelse af 'Visdommens rum' - og almene tanker om visdom

ULVENS FORLAG

Fejlene i Hans Gregersens anmeldelse af 'Visdommen rum'

Af Anders Dræby

Copyright © Anders Dræby

Ulvens Forlag, København 2025

Forsidebillede: AI

1. udgave, 2025

ISBN: 978-87-93613-03-4

"The deep critical thinker has become the misfit of the world, this is not a coincidence. To maintain order and control you must isolate the intellectual, the sage, the philosopher, the savant before their ideas awaken people" - unknown

Fejlene i Hans Gregersens anmeldelse af *Visdommens rum*

"Hunde gør af alle fremmede" – Heraklit, #97

"De, der blev set danse, blev anset for at være gale af dem, der ikke kunne høre musikken" – Ukendt[1]

Anmeldelser kan almindeligvis være lærerige og give værdifuld indsigt for både forfatter og læser. En kvalificeret anmeldelse bør bygge på en korrekt forståelse af værket, men desværre indeholder Hans Gregersens anmeldelse af *Visdommens rum* til Kulturen.nu og Logos flere misforståelser, der skaber et forvrænget billede af bogen. Disse fejl vedrører blandt andet en fejlagtig sammenligning med New Age, en misforståelse af bogens brug af symbolik og en forvrænget opfattelse af bogens budskab. Denne afklaring har ikke til hensigt at kritisere anmelderen som person, men søger på en saglig og konstruktiv måde at korrigere de fejl, der skaber et forvrænget billede af bogen.

1. Fejlagtig forveksling med New Age

Anmeldelsen beskriver fejlagtigt *Visdommens rum* som en del af New Age-bevægelsen, hvilket bogen ikke er. Allerede i indledningen distancerer jeg mig eksplicit fra moderne spiritualitet og vestliggørelse af østlig spiritualitet, da jeg ikke ser disse strømninger som en mulighed for at hele kulturens splittelse i os selv og finde hjem - selv om de måske kan give nogle mennesker velvære. Beklageligvis har Gregersen tilsyneladende enten overset eller ikke læst bogens indledning, men derudover adskiller *Visdommens rum* sig også helt generelt fra New Ageideologien og står på afgørende punkter for det modsatte:

Betegnelsen "New Age" stammer fra teosoffen Alice Bailey, og bevægelsen er i ordets betydning bestemt ved en astrologisk tro på, at vi er på vej fra fiskens tidsalder til vandmandens "nye tidsalder"[2]. Bailey definerede "New Age" som en kommende tidsalder, der er præget af højere bevidsthed, generel spirituel oplysning og en enhedspræget verdensforståelse[3]. Denne

[1] Citatet tilskrives sommetider Friedrich Nietzsche, men optræder ikke i hans værker

[2] Bailey, Alice A., and Djwhal Khul. *Discipleship in the New Age Vol I*. Lucis Publishing Companies, 2013.

[3] Bailey, Alice A., and Djwhal Khul. *The externalisation of the hierarchy*. Lucis Publishing Companies, 2013.

forestilling optræder slet ikke i min bog, som overhovedet ikke indeholder astrologi og helt omvendt tager afstand fra utopier om fremtiden og handler om at vende blikket tilbage og genopdage en glemt visdom fra fortiden.

New Age bevægelsen er desuden karakteriseret ved et synkretisk forsøg på at sammenføje østlig og vestlig spiritualitet ud fra en forestilling om, at en universel spiritualitet skal forene menneskeheden og fremme lys, lykke og kærlighed. Min bog inkluderer slet ikke østlig spiritualitet, men distancerer sig fra den vestlige import af østlig spiritualitet. Den fremhæver i stedet nødvendigheden af at genfinde vores egne åndelige rødder som vesterlændinge og favne livets modsætninger, herunder de mørkere og mere komplekse aspekter af tilværelsen. Den handler derfor også alene om visdom, der er en del af den vestlige kulturs oversete baggrund, selv om shamanismen har været udbredt over hele verden. I modsætning til Gregersens påstand hævder jeg heller ikke, at de fire visdomstraditioner i bogen – shamanisme, egyptisk, græsk og nordisk – er identiske.

En anmeldelse bør ikke blot pådutte bøger etiketter. Selv om *Visdommens rum* trækker på en vis inspiration fra Martin Heidegger, filosofisk traditionalisme og jungiansk psykologi, er den original, ukonventionel og ikke forankret i nogen åndelig bevægelse. Bogen er da også blevet mødt med modstand fra New Age-miljøet, hvilket bekræfter, at den går en anden vej.

2. Manglende forståelse for symbolik og mytologi

Denne fejllæsning hænger tæt sammen med en anden misforståelse i anmeldelsen: dens manglende forståelse for symbolik og mytologi. Gregersen afviser symbolske fortolkninger som noget 'moderne', men dette afslører en uvidenhed om, hvor dybt symboltolkninger faktisk er forankret i den vestlige visdomstradition.

Symbolske tolkninger er relevante for den dybe visdom, fordi de hjælper med at afkode livets dybere betydninger og opnå en åndelig indsigt, som ikke kan opnås gennem rationalitet eller intellektuel analyse. Der undervises måske ikke i den slags tolkninger i danske gymnasier, men de har været anvendt inden for de dybe vestlige visdomstraditioner gennem årtusinder. I moderne tid er de blandt andet et væsentligt aspekt af jungiansk psykologi, filosofisk traditionalisme og filosofien hos Peter Kingsley og Muata Ashby, der er en del af bogens

inspirationskilder og er anført på litteraturlisten[4556]. Ingen af disse tilgange eller forfattere er en del af New Age bevægelsen.

Det er vigtigt at understrege, at anmeldelsen bygger på en overfladisk læsning og ikke viser forståelse for dybere åndelige indsigter i tilværelsen. Denne fejl fører til en misvisende opfattelse af bogen, der faktisk er dybt forankret i traditionelle visdomsprincipper.

3. Manglende forståelse af bogens budskab

Anmelderen påstår, at min bog er et angreb på fornuften, hvilket han finder paradoksalt, da jeg anvender fornuften i min egen argumentation. Denne påstand er imidlertid forkert. Som jeg skriver i indledningen og på omslaget handler bogen ikke om at forkaste videnskab og rationalitet, men om at genintegrere det, der er blevet fortrængt i den vestlige kultur.

Kritikken af rationalitetens grænser er ikke noget moderne fænomen, men er et velkendt tema i den vestlige filosofi, der går helt tilbage til antikken. Det er en gammel opfattelse i den vestlige filosofis historie, at der findes grænser for, hvad fornuften alene kan forklare, og dette perspektiv er altså slet ikke nyt. Der er mange før mig fra Pyrrho af Elis til Immanuel Kant, der har sat spørgsmålstegn ved fornuftens rækkevidde uden at afvise dens værdi[79]. For eksempel beskrev Plotin det mystiske aspekt af væren[10], mens Martin Heidegger fremhævede, at nogle aspekter af væren ikke kan reduceres til logiske eller rationelle forklaringer, men kræver en anden form for tilgang for at blive forstået[8]. At påpege fornuftens begrænsninger er ikke det samme som at afvise den. Gregersen overser denne filosofiske tradition og forvrænger dermed bogens egentlige budskab.

Visdommens rum udforsker åndelige oplevelser og indsigter, der rækker ud over det rationelle, og som ikke kan forstås rent intellektuelt. Der er aspekter af tilværelsen — som det transcendente — der kræver andre former for bevidsthed, såsom intuition, følelser og direkte oplevelse. Dette er ikke en afvisning af rationaliteten, men snarere en udvidelse af erfaringen til at omfatte det, som ligger uden for intellektets domæne. Bogen handler om en særlig visdom,

[4] Edinger, Edward F. *The eternal drama: The inner meaning of Greek mythology*. Shambhala Publications, 2001. [5] Peter Kingsley: *In the Dark Places of Wisdom*. Golden Sufi Center, 2009

[5] Muata Ashby: *The Egyptian Book of the Dead*. Sema Institute of Yoga, 2000.

[6] Julius Evola: *The Fall of Spirituality: The Corruption of Tradition in the Modern World*. Simon and Schuster, 2021.

[7] Sextus Empiricus: *Outlines of pyrrhonism*. Cambridge Mass.: Harvard UP, 1976

[9] Immanuel Kant: *Kritik der reinen Vernunft*. Akademie Verlag GmbH, 1998 [10] Plotinus. *Enneads*. Loeb Classical Library, 1966–1988.

[8] Martin Heidegger: *Sein und Zeit.* Niemeyer, Tübingen 2006; Martin Heidegger: *Holzwege*. Vittorio Klostermann, 2015

der kommer fra indre erfaringer og åndelig praksis, og som åbner op for en dybere forståelse af livet, der ikke kan måles og vejes eller opnås gennem diskussioner og teorier.

4. Manglende genreforståelse

Anmelderen kritiserer bogen for ikke at inkludere historiske detaljer, men dermed fejllæser han bogens genre og formål. Han vurderer *Visdommens rum* som om det er en historisk videnskabelig analyse, snarere end en åndelig rejseguide, der har til formål at hjælpe læsere til åndelig forståelse, indsigt og transformation. *Visdommens rum* hævder ikke at være en faktuel redegørelse, men er udformet som en inspirationskilde til åndelig refleksion og praksis. Denne fejltolkning vildleder læserne til at tro, at bogen forsøger at være en historiebog, hvilket ikke er tilfældet.

5. Manglende forståelse af bogens struktur

Anmelderen beskriver bogens struktur som uklar, men denne kritik misforstår bogens intention. *Visdommens rum* er bevidst opbygget til at guide læseren igennem flere stadier af indsigt i sig selv og virkeligheden. Kapitlerne er indbyrdes uafhængige af hinanden og fokuserer på hver sit centrale aspekt af tilværelsen – naturen, døden, lidelsen og livet – der bliver fortrængt i den vestlige kultur og med fordel kan integreres i et moderne liv. Underafsnittene i hvert kapitel bygger logisk på det foregående underafsnit ved at føre læseren dybere ind i refleksioner over deres eksistens, selvopdagelse og dybere opdagelse af åndelige aspekter af virkeligheden.

Jeg hævder ingen steder, at *Visdommens rum* er en akademisk analyse af visdom eller en historisk undersøgelse af fortidens kultur og samfundsforhold. I bogens indledning gør jeg det derimod tydeligt, at den er udformet som en åndelig rejseguide, der skal hjælpe læsere med at kunne udforske åndelige sider af tilværelsen og integrere det fortrængte i kulturen i dem selv.

6. Manglende forståelse af bogens emne

Gregersen hævder, at bogen omhandler guidede sjælerejser, og at sjælerejserne i bogen blot er den samme. Dette er en faktuel fejl. For det første anvender jeg slet ikke begrebet "sjælerejser" i bogen. For det andet beskriver bogen heller ikke guidede sjælerejser, som er en form for indre rejser i bevidstheden. For det tredje er bogens veje og metoder ikke den samme.

Bogen omfatter fire forskellige åndelige veje, der kræver, at man går ind i dybere lag af tilværelsen, der rækker ud over hverdagsbevidstheden og ikke kan forstås af almindelige

mennesker. Disse fire veje er meget forskellige veje til at opnå en transformation og herunder finde ind til et indre selv, som jeg under ét kalder sjælen af pædagogiske grunde, men som ikke nødvendigvis omfatter den samme erfaring.

To af disse veje inkluderer brug af metoder, der kaldes indre rejser, men jeg gør udtrykkeligt opmærksom på, at der ikke er tale om guidede meditationer. Indre rejser er ikke guidede visualiseringer, men handler om at få dybere, åndelige oplevelser, der ikke er kendt på forhånd. Disse rejser sigter mod at udforske og opdage underbevidste lag af sindet eller bevidstheden, der ikke er tilgængelige for den almindelige vågne hverdagsbevidsthed. Formålet er at opnå åndelig indsigt, ofte som led i heling eller transformation, og i visse traditioner, såsom shamanisme, kan indre rejser bruges til at kommunikere med åndelige guider eller kraftdyr og finde visdom fra disse oplevelser. Gregersens omtale af sjælerejser er således en misforståelse af bogens faktiske indhold.

7. Manglende praksisforståelse

En væsentlig fejl i anmeldelsen er den manglende forståelse for den åndelige erfaring og praksis, der er central for en stor del af *Visdommens rum*. Bogen er ikke kun en intellektuel fremstilling, men indeholder også vejledning til at give læseren direkte åndelige indsigter og gennemgå en transformation. Denne dimension er vigtig for at forstå bogens budskab og intention, da den bygger på åndelige indsigter, som kun kan opnås gennem en dybere proces.

Anmelderens tilgang til bogen er præget af en rent teoretisk læsning, der afspejler en mangel på erfaring med åndelige veje og bevidsthedsudvidende metoder. Anmeldelsen kommer slet ikke ind på bogens centrale tema omkring åndelig transformation, og viser ikke forståelse for, at åndelig opvågnen, død og genfødsel ikke blot er metaforer eller teoretiske øvelser, men dybe forandringer i et menneskes bevidsthed og væren. Denne mangel fører til adskillige misforståelser, herunder den fejlagtige kritik af bogens struktur som uklar, vurderingen af tilgangen som New Age, opfattelsen af indholdet som sjælerejser og den manglende evne til at skelne mellem de fire åndelige veje og metoder. Gregersen ser ud til at vurdere bogen udelukkende ud fra et teoretisk og analytisk perspektiv, som overser, at bogens hovedformål er at inspirere til åndelig forståelse og forandring, der ikke kan opnås rent rationelt.

Anmeldelsen afslører en blindhed over for den åndelige praksisdimension, hvilket gør den ufuldstændig og vildledende. Hvis man ikke forstår den åndelige proces, bogen beskriver, kan man ikke vurdere den korrekt. Dette er ikke bare en konceptuel og metodisk fejl i anmeldelsen – det er en mangel på forståelse for den dybeste dimension af visdom.

Afrunding

> *"Al sandhed går gennem tre faser. I første omgang latterliggøres den. I anden omgang opstår voldsom modstand. I tredje omgang accepteres den som indlysende" - Ukendt*[9]

Anmeldelser er naturligvis subjektive, og som forfatter må man respektere, at folk kan have forskellige holdninger til ens arbejde. Samtidig er det nødvendigt at rette op på deciderede fejl og misforståelser i anmeldelser, der giver et fejlagtigt billede af bogens indhold og intentioner. Min afklaring er ikke en afvisning af andre holdninger, men handler udelukkende om at korrigere nogle af de mest væsentlige fejlopfattelser af bogens centrale temaer, som anmeldelsen kan have skabt. Afklaringen er da heller ikke henvendt til anmelderen, men til potentielle læsere af bogen.

Det er værd at bemærke, at bogen omhandler nogle dybe former for visdom, der oprindeligt blev holdt hemmelige for at undgå misforståelser og forfølgelse. Det er således i sig selv en gammel visdom, at åndelig visdom ofte bliver fejlfortolket og kritiseret af dem, der ikke er fortrolig med den. *Visdommens rum* præsenterer dybe indsigter, som ikke bare kan give anledning til refleksion og bevidstgørelse, men også kan udfordre etablerede opfattelser, vække dyb frygt, aktivere ubevidste forsvarsmekanismer og skabe modstand hos visse læsere.

Visdommens rum er skrevet i et filosofisk, inspirerende, intenst og til tider poetisk sprog og ikke i et akademisk og analytisk sprog. Misforståelser og fejllæsninger er i sig selv en påmindelse om, hvordan visdom ofte bliver forvansket, når den ikke passer ind i gængse kategorier eller eksisterende paradigmer. *Visdommens rum* udfordrer både akademiske dogmer og den alternative spiritualitet, som New Age-referencer ofte repræsenterer. Derfor er det forventeligt, at den vil møde modstand.

Historien har gentagne gange vist, at nye ideer og dybere indsigter ofte bliver afvist, før de bliver forstået. Mit håb er, at denne afklaring kan bidrage til en mere præcis forståelse af bogens indhold – for alle, der ønsker at fordybe sig i den visdom, som vores egen kultur har glemt

[9] Citatet tilskrives sommetider Arthur Shopenhauer, men optræder ikke i hans værker